

Rapportage

Onderzoek financiering leermiddelen
in het voortgezet onderwijs

In opdracht van: GEU

Contactpersoon: mevrouw Nancy Bosch

Utrecht, mei 2007

DUO MARKET RESEARCH

drs. Liesbeth Mondrian

drs. Vincent van Grinsven

Postbus 681

3500 AR Utrecht

030 263 1080 (t)

030 261 6944 (f)

info@duomarketresearch.nl

www.duomarketresearch.nl

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE	1
1 INLEIDING	2
2 SAMENVATTING	3
3 ONDERZOEKSDOELSTELLING	7
4 ONDERZOEKSOPZET	8
5 RESULTATEN	9
5.1 Bekendheid met en algemene houding tegenover de regeling.....	9
5.2 Positieve en negatieve gevolgen van de regeling	12
5.3 Verandering van de hoeveelheid invloed.....	14
5.4 De kosten.....	15
5.5 Levensduur methoden	17
5.6 Aanschaf en beheer van boeken.....	19
5.7 Door uitgeverijen ontwikkelde en zelfontwikkelde lesmethoden.....	21
5.8 Afleggen van verantwoording	25
5.9 Informatiebehoefte over de regeling	27
5.10 Achtergrondgegevens	29
6 CONCLUSIES.....	33

1 INLEIDING

In het regeerakkoord van CDA/CU/PvdA is opgenomen dat de financiering van leermiddelen voor het voortgezet onderwijs in de lumpsum van de scholen wordt opgenomen. Dit is een breuk met de huidige praktijk waarin leermiddelen door de school worden voorgeschreven en door de ouders (via de schoolboekhandel of via het schoolboekenfonds) worden aangeschaft.

De nieuwe financiering van leermiddelen geeft scholen veel vrijheid bij de aanschaf van leermiddelen: het gehele (niet geormerkte) budget kan worden besteed aan leermiddelen (van educatieve uitgeverijen, zelf ontwikkelde leermiddelen of anders), maar het is ook mogelijk dat scholen ervoor kiezen een deel van het budget aan andere zaken te besteden.

De GEU wil graag inzicht in de houding van schoolmanagers t.o.v. de opname van de financiering van de leermiddelen in de lumpsum en in de verwachtingen van schoolmanagers hoe de school met deze nieuwe wijze van financiering zal omgaan. Om deze reden heeft de GEU aan DUO MARKET RESEARCH gevraagd een onderzoek uit te voeren. Het onderzoek bestaat uit een kwalitatieve voorfase gevolgd door een kwantitatief onderzoek.

Dit rapport bevat de resultaten van het kwantitatieve onderzoek.

2 SAMENVATTING

Houding ten opzichte van de regeling

Van de ondervraagde schoolmanagers staat 65% positief tegenover de nieuwe lumpsumregeling waarbij de financiering van leermiddelen in de lumpsum van scholen in het voortgezet onderwijs wordt ondergebracht (27% staat er zeer en 38% enigszins positief tegenover).

Eén op de vijf schoolmanagers staat negatief tegenover de regeling (7% zeer en 13% enigszins negatief). Schoolmanagers van scholengemeenschappen met havo en vwo (zonder vmbo) en van categorale gymnasia staan relatief vaak negatief tegenover de regeling (respectievelijk 35% en 33%).

De meest spontaan genoemde positieve aspecten van de nieuwe regeling zijn (aldus de ondervraagden):

- Dan heb je als school geen problemen meer met ouders die de boeken niet (kunnen) betalen;
- Geen hoge kosten voor de ouders meer/ lastenverlichting voor ouders;
- Dan kunnen alle leerlingen beschikken over de benodigde leermiddelen;
- Geeft scholen meer keuzevrijheid voor wat betreft de aanschaf van leermiddelen;
- Het bevordert waarschijnlijk de concurrentie tussen de educatieve uitgeverijen.

De meest spontaan genoemde negatieve aspecten van de nieuwe regeling zijn (aldus de ondervraagden):

- Het bedrag per leerling is niet toereikend;
- Gaat ten koste van de kwaliteit van leermiddelen omdat de keuze dan veel meer gebaseerd wordt op de kosten (beperking van keuzevrijheid);
- Geeft extra administratieve lasten;
- Je ontnemt ouders en leerlingen een bepaalde verantwoordelijkheid;
- Het is een inkomensmaatregel die (onterecht) via het onderwijs wordt geregeld.

Van de ondervraagden geeft 53% aan niet met het bedrag van € 308,- per leerling uit te komen als je kijkt naar de kosten van de boekenpakketten op school. Dit geldt nog sterker voor de categorale gymnasia en de grote scholengemeenschappen vanaf 900 leerlingen (87% en 66%).

De overigen komen wel met dit bedrag uit; 9% geeft aan dan zelfs geld over te houden.

Veranderingen die men verwacht

Van de schoolmanagers verwacht 95% bepaalde positieve gevolgen van de nieuwe lumpsumregeling voor leermiddelen. Verreweg de meest genoemde positieve gevolgen zijn:

- Ouders worden niet meer geconfronteerd met hoge kosten voor boekenpakketten (85%);
- Dwingt je als school kritischer te kijken naar de investering in leermiddelen (62%);
- Educatieve uitgeverijen en boekenleveranciers zullen meer rekening houden met de wensen van scholen (48%).

Van de schoolmanagers verwacht 92% bepaalde negatieve gevolgen van de nieuwe lumpsumregeling voor leermiddelen. Verreweg de meest genoemde negatieve gevolgen zijn:

- Brengt de school in geldproblemen omdat je niet met het lumpsumbedrag uitkomt (66%);
- Leerlingen zullen nonchalanter met hun boeken omgaan omdat die 'gratis' zijn (55%);
- Dwingt je als school om langer dan gewenst met een methode te werken (44%).

Verreweg de meeste scholen werken gemiddeld vier (62%) of vijf jaar (30%) met een methode. Het merendeel (57%) verwacht niet dat de nieuwe regeling hier verandering in zal brengen. Een relatief grote groep (42%) verwacht gemiddeld langer met een methode te gaan werken. Dit laatste geldt nog sterker voor categorale gymnasia en scholengemeenschappen met vmbo, havo en vwo (53% en 50%).

Van de schoolmanagers verwacht 52% meer op de kosten van een methode te gaan letten dan nu het geval is (45% geeft aan hier nu ook al erg op te letten). Bij scholengemeenschappen met havo en vwo (zonder vmbo) ligt dit percentage op 66%.

Van de ondervraagden verwacht 45% niet dat het gebruik van door educatieve uitgeverijen ontwikkelde lesmethoden op school zal afnemen. Meer dan een kwart (29%) verwacht wel een afname. Zelfstandige vmbo-locaties en grote locaties vanaf 1300 leerlingen verwachten relatief vaak een afname (beide 40%).

In de plaats voor die lesmethoden verwacht men meer digitale bronnen (92%), meer zelfontwikkelde methoden/materialen (71%) en/of meer elektronische leeromgevingen zoals Wikipedia (54%).

Ruim een kwart van de schoolmanagers (28%) ziet de nieuwe regeling als eens kans om het zelf ontwikkelen van methoden uit te bouwen (76% maakt momenteel al deels gebruik van zelf ontwikkelde methoden, meestal voor een enkel vak). Met name zelfstandige vmbo-locaties en locaties tussen de 300 en 600 leerlingen zien deze kans (respectievelijk 38% en 40%).

Een ruime meerderheid (62%) geeft echter aan het ontwikkelen van methoden liever over te laten aan educatieve uitgeverijen. Dit geldt met name voor categorale gymnasia, scholengemeenschappen met havo en vwo (dus zonder vmbo) en locaties met minder dan 300 leerlingen (respectievelijk 73%, 75% en 71%).

Van de schoolmanagers verwacht 68% niet dat men de boeken op een andere manier dan nu gaat beheren en aanschaffen. Een beperkt deel van de scholen (12%) verwacht hier wel een verandering in.

Van de scholen zal 45% het beheer en de aanschaf blijven of gaan uitbesteden aan een boekenleverancier. Ruim eenderde van de scholen (35%) zal het beheer en de aanschaf van boeken in eigen beheer blijven of gaan doen.

Tweederde van de schoolmanagers verwacht bij de huidige boekenleverancier of boekhandel te blijven.

Het merendeel van de ondervraagden verwacht geen verandering in de invloed van het schoolbestuur (73%) en van docenten (53%) op het keuzeprocess m.b.t. de invoering van nieuwe lesmethoden. Bijna de helft (48%) verwacht tevens geen verandering in de eigen invloed hierop. Daarnaast wordt relatief vaak aangegeven dat men verwacht dat de eigen invloed groter wordt (33%) en die van docenten kleiner (29%).

Houding met betrekking tot af te leggen verantwoording

Circa de helft van de schoolmanagers (49%) verwacht door de invoering van de regeling meer verantwoording te moeten afleggen dan nu het geval is. Het betreft met name verantwoording aan de volgende partijen:

- Medezeggenschapsraad (68%);
- Schoolbestuur (67%);
- Ouders (59%);
- Ouderraad (46%);
- Sectievoorzitters/docenten (36%);
- Inspectie (28%).

Informatiebehoefte over de regeling

Een overgrote meerderheid heeft momenteel behoefte aan informatie over de nieuwe lumpsumregeling voor leermiddelen. Het betreft met name de volgende informatie:

- Wanneer de regeling precies wordt ingevoerd (91%);
- Welke leermiddelen wel en niet onder de regeling vallen (87%);
- Of er een verdeelsleutel naar onderwijstype is gemaakt (76%);
- Of het bedrag wel of niet geoormerkt is (76%);
- Of je als school nog een vrijwillige ouderbijdrage mag vragen (62%);
- Welke financieringsmogelijkheden er voor de school zijn (47%).

De belangrijkste informatiebronnen voor het vervullen van deze informatiebehoefte zijn het ministerie (96%), de VO-raad (61%) en de boekenleverancier (29%).

Van de ondervraagden geeft 22% aan dat de educatieve uitgeverijen en/of de GEU een belangrijke partij zijn om deze informatiebehoefte te vervullen.

3 ONDERZOEKSDOELSTELLING

De onderzoeksdoelstellingen luiden:

1. *Inzicht in de houding van schoolmanagers ten opzichte van opname van de financiering van leermiddelen in de lumpsum.*
2. *Inzicht in de beleidsmatige veranderingen (onderwijskundig en financieel) die schoolmanagers verwachten naar aanleiding van opname van de financiering van leermiddelen in de lumpsum.*
3. *Inzicht in de informatiebehoefte van schoolmanagers die ontstaat ten gevolge van de opname van de financiering van leermiddelen in de lumpsum.*
4. *Inzicht in de houding van schoolmanagers wat betreft de verantwoording van het te voeren 'leermiddelenbeleid' richting onderwijsinspectie, ouders en de medezeggenschapsraad.*

4 ONDERZOEKSOPZET

Het kwantitatieve vervolgonderzoek is online verricht waarbij we gebruik hebben gemaakt van onze eigen onderwijsdatabase. Hierin is een selectie gemaakt van directieleden in het voortgezet onderwijs (vmbo, havo en/of vwo). Er is een a-selecte steekproef uit dit bestand getrokken.

Het veldwerk voor het onderzoek is als volgt verlopen:

- de schoolmanagers ontvingen op hun zakelijke e-mailadres een e-mail met een korte uitnodiging tot deelname aan het onderzoek. In deze e-mail is een persoonlijke URL verwerkt waarmee de deelnemer de vragenlijst kon activeren.
- de vragenlijst is online, via de browser, ingevuld;
- na enkele dagen is naar de non-respons een digitale reminder gestuurd.

Schoolmanagers van alle vo-locaties (ruim 1.400 locaties) zijn op hun zakelijk e-mailadres benaderd. In totaal is een netto steekproef gerealiseerd van n=353 schoolmanagers die de vragenlijst volledig hebben ingevuld.

De gerealiseerd steekproef is wat betreft de representativiteit gecheckt op verschillende variabelen (o.a. regio en denominatie) en de conclusie luidt dat deze inderdaad representatief is.

Om inzicht te geven in de nauwkeurigheidsmarges bij diverse steekproefgroottes is hieronder een tabel opgenomen waarin bij verschillende steekproefgroottes de bijbehorende nauwkeurigheidsmarges zijn vermeld. Hierbij is uitgegaan van een betrouwbaarheid van de resultaten van 95% (betrouwbaarheid = de mate waarin bij herhaalde meting, dezelfde resultaten worden verkregen).

Steekproefgrootte	Uitkomst 50%-50%	Uitkomst 75%-25%	Uitkomst 90%-10%
100	9,7%	8,4%	5,8%
200	6,9%	5,9%	4,1%
300	5,6%	4,8%	3,3%

Toelichting op de tabel

Bij een steekproef van 300 directeuren dient er bij een resultaat '75% oordeelt positief over de lumpsumregeling' rekening mee te worden gehouden dat het werkelijke percentage zal liggen tussen 70,2% (75% -/ 4,8%) - 79,8% (75% + 4,8%).

Vragenlijst

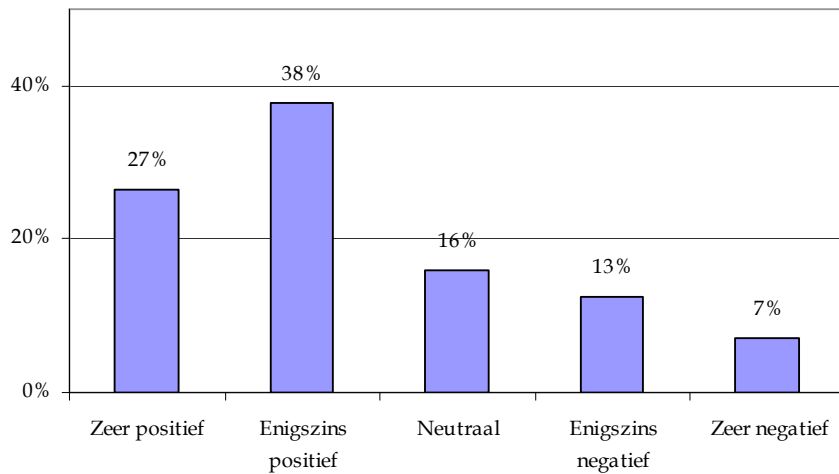
Voor het onderzoek is in nauw overleg met de opdrachtgever en op basis van de resultaten van het kwalitatieve vooronderzoek een vragenlijst opgesteld.

5 RESULTATEN

5.1 Bekendheid met en algemene houding tegenover de regeling

In het nieuwe regeerakkoord is opgenomen dat de financiering van leermiddelen in de lumpsum van scholen in het voortgezet onderwijs wordt ondergebracht. Van de 381 ondervraagde schoolmanagers blijkt 97% hiermee bekend te zijn.

Hoe staat u in grote lijnen tegenover deze nieuwe regeling?
(n=381)

Circa tweederde (65%) van de schoolmanagers staat positief tegenover deze nieuwe regeling: 27% staat er zeer positief tegenover en 38% enigszins positief. Eén op de vijf schoolmanagers staat negatief tegenover de nieuwe regeling.

De belangrijkste redenen om positief tegenover de regeling te staan zijn:

- Dan heb je als school geen problemen meer met ouders die de boeken niet (kunnen) betalen;
- Geen hoge kosten voor de ouders meer/ lastenverlichting voor ouders;
- Dan kunnen alle leerlingen beschikken over de benodigde leermiddelen;
- Geeft scholen meer keuzevrijheid voor wat betreft de aanschaf van leermiddelen;
- Het bevordert waarschijnlijk de concurrentie tussen de educatieve uitgeverijen.

Bovengenoemde punten worden tevens als belangrijkste pluspunten van de nieuwe lumpsumregeling voor leermiddelen genoemd.

De belangrijkste redenen om neutraal tegenover de regeling te staan zijn:

- Kan de gevolgen nog niet overzien;
- Eerst afwachten hoe de regeling er in detail uit gaat zien;
- De regeling is (waarschijnlijk) niet kostendekkend.

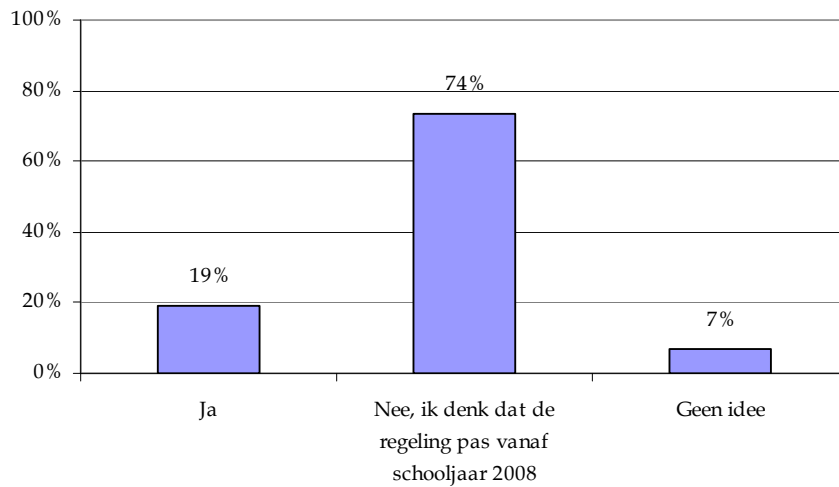
De belangrijkste redenen om negatief tegenover de regeling te staan zijn:

- Het bedrag per leerling is niet toereikend;
- Gaat ten koste van de kwaliteit van leermiddelen omdat de keuze dan veel meer gebaseerd wordt op de kosten (beperking van keuzevrijheid);
- Geeft extra administratieve lasten;
- Je ontnemt ouders en leerlingen een bepaalde verantwoordelijkheid;
- Het is een inkomensmaatregel die (onterecht) via het onderwijs wordt geregeld.

Bovengenoemde punten worden tevens als belangrijkste minpunten van de nieuwe lumpsumregeling voor leermiddelen genoemd.

Schoolmanagers van scholengemeenschappen met havo/vwo en van categorale gymnasia staan opvallend vaker negatief (en minder vaak positief) tegenover de regeling dan gemiddeld (respectievelijk 35% en 33% versus gemiddeld 20%). Schoolmanagers van zelfstandige vmbo-locaties en in de categorie 'Anders' staan opvallend minder vaak negatief (en vaker positief) tegenover de regeling dan gemiddeld (respectievelijk 8% en 8% versus gemiddeld 20%). Schoolmanagers van kleinere locaties met minder dan 300 leerlingen staan beduidend vaker positief tegenover de regeling.

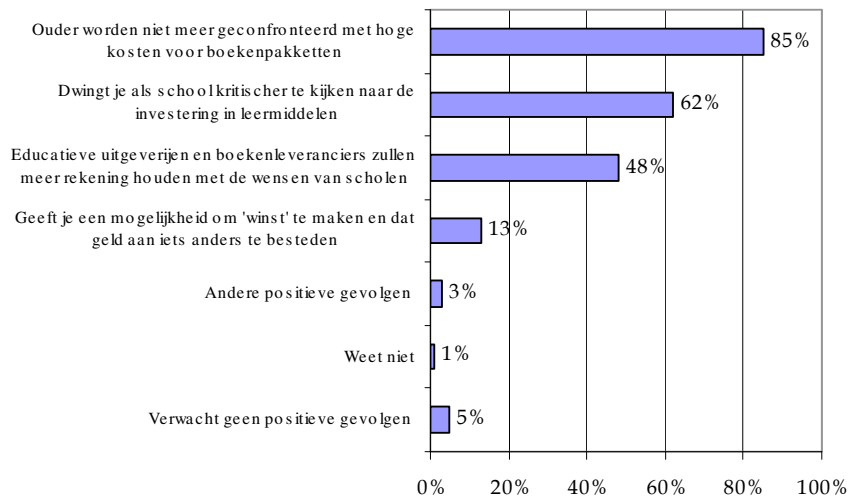
Verwacht u dat de nieuwe lumpsumregeling al vanaf komend schooljaar wordt ingevoerd? (n=381)

Van de ondervraagden verwacht circa driekwart dat de regeling pas vanaf schooljaar 2008 zal worden ingevoerd.

5.2 Positieve en negatieve gevolgen van de regeling

Welke positieve gevolgen verwacht u van de nieuwe lumpsumregeling? (n=381)

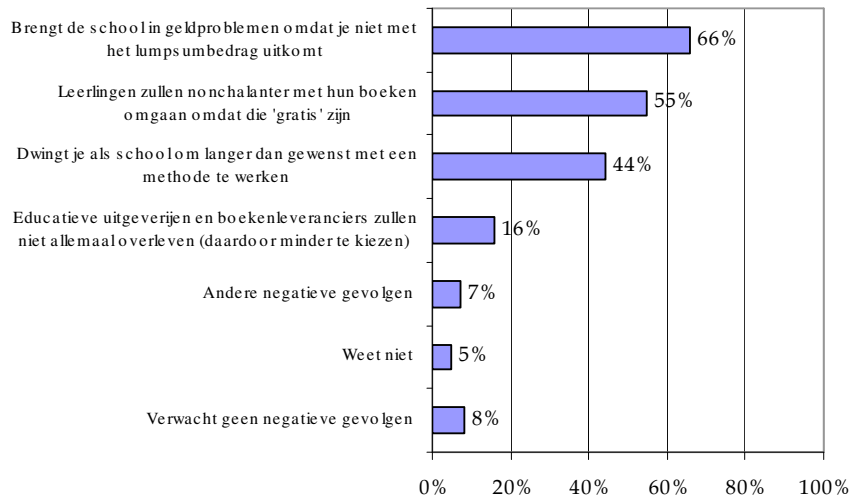

Een overgrote meerderheid van de schoolmanagers (95%) verwacht dat de regeling bepaalde positieve gevolgen zal hebben. Verreweg het meest genoemde positieve gevolg is dat ouders niet meer geconfronteerd worden met hoge kosten voor boekenpakketten. Een ander veelgenoemd positief gevolg is dat de regeling je als school dwingt om kritischer te kijken naar de investering in leermiddelen (62%). Waarschijnlijk komt dat door het feit dat scholen de gevolgen direct in hun eigen portemonnee gaan voelen.

De meest genoemde andere positieve gevolgen zijn:

- Is een impuls voor digitalisering van leermiddelen;
- Elke leerling heeft aan het begin van het schooljaar boeken.

**Welke negatieve gevolgen verwacht u van de nieuwe
lumpsumregeling? (n=372)**

Ondanks het feit dat 27% van de schoolmanagers zeer positief en 38% enigszins positief tegenover de regeling staat, verwacht een overgrote meerderheid (92%) naast positieve ook negatieve gevolgen van de regeling. Het meest genoemde negatieve gevolg van de regeling is dat deze de school in geldproblemen brengt omdat je niet met het lumpsumbedrag uitkomt (66%).

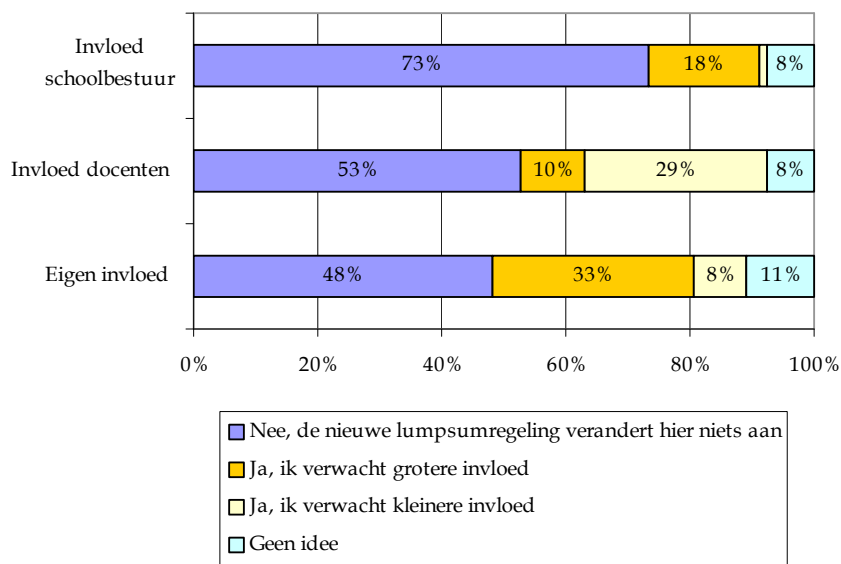
Scholengemeenschappen met havo en vwo (dus zonder vmbo) en categorale gymnasia verwachten dit negatieve gevolg relatief vaker dan zelfstandige vmbo-locaties (respectievelijk 79%, 73% en 56%).

De meest genoemde andere negatieve gevolgen zijn:

- Legt meer druk op de organisatie;
- Geeft extra administratieve rompslomp.

5.3 Verandering van de hoeveelheid invloed

Verwacht u dat de invloed op het keuzeproces m.b.t. de invoering van nieuwe lesmethoden op uw school verandert als de nieuwe lumpsumregeling in werking treedt? (n=381)

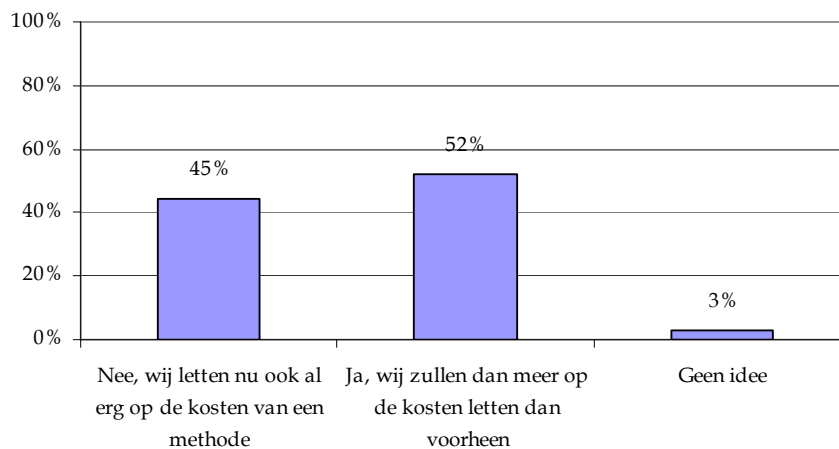
Circa driekwart van de schoolmanagers verwacht met de nieuwe regeling geen verandering in de invloed van het schoolbestuur op het keuzeproces van methoden.

Eveneens een meerderheid (53%) verwacht geen verandering in de invloed van docenten daarop. Een relatief groot deel van de ondervraagden (29%) denkt echter dat de invloed van docenten op de keuze van methoden kleiner zal worden.

Iets minder dan de helft van de schoolmanagers (48%) verwacht geen veranderingen in de eigen invloed op de keuze van methoden. Eenderde van de schoolmanagers denkt echter dat zijn of haar eigen invloed hierop groter zal worden als de nieuwe lumpsumregeling in werking treedt.

5.4 De kosten

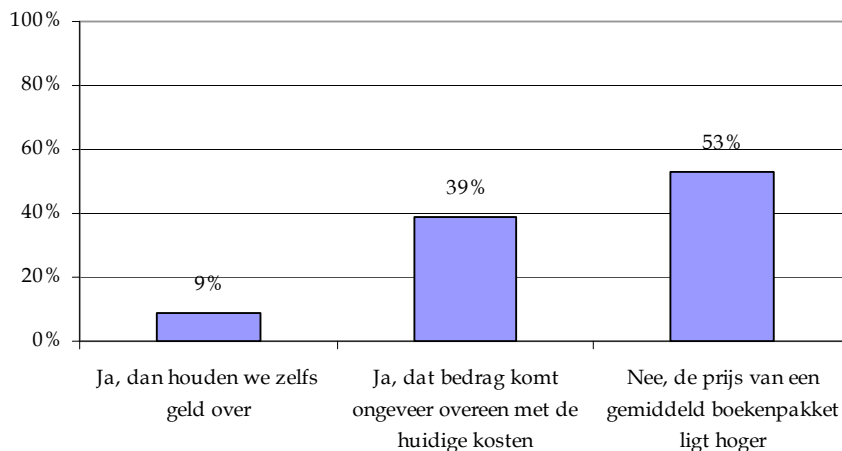
Verwacht u dat uw school bij de keuze van nieuwe lesmethoden meer op de kosten van een methode gaat letten dan nu het geval is? (n=381)

Iets meer dan de helft van de schoolmanagers verwacht dat de school – als de nieuwe lumpsumregeling voor leermiddelen is ingevoerd - bij de keuze van nieuwe lesmethoden meer op de kosten van een methode gaat letten dan nu het geval is. Bij scholengemeenschappen met havo en vwo (zonder vmbo) is dit percentage nog hoger, te weten 66%.

Een verklaring hiervoor is wellicht dat de prijzen van boekenpakketten relatief hoog liggen in de tweede fase, met name voor de profielen Natuur & Techniek en Natuur & Gezondheid (dit bleek uit een eerder uitgevoerd kwalitatief onderzoek). Een andere verklaring is dat scholen de gevolgen van dure boekenpakketten direct in hun eigen portemonnee gaan voelen (ook dit bleek uit het eerder gehouden kwalitatieve onderzoek).

**Als u kijkt naar de kosten van de boekenpakketten op uw school, komt u dan met het bedrag van €308,- per leerling uit?
(n=372)**

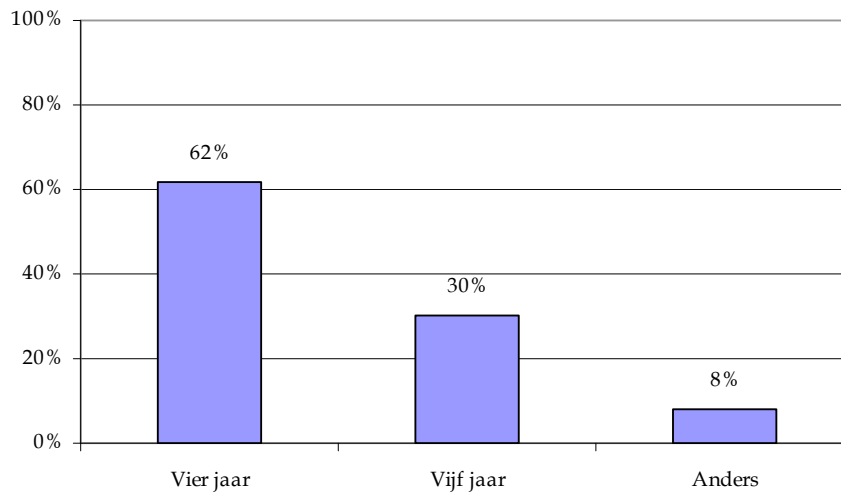
Het merendeel van de scholen geeft aan niet met het bedrag van € 308,- per leerling uit te komen als je kijkt naar de kosten van de boekenpakketten op school. Een klein deel van de scholen (9%) houdt echter geld over.

Bij een uitsplitsing naar soort locatie zien we dat schoolmanagers van categorale gymnasia beduidend vaker aangeven niet uit te komen met het bedrag (87% versus gemiddeld 53%). Een krappe meerderheid van de zelfstandige vmbo-locaties (54%) komt daarentegen wel uit met dit bedrag. Tenslotte valt op dat de locaties in de antwoordcategorie 'Anders' opvallend vaak aangeven dan zelfs geld over te houden (27%).

Een uitsplitsing naar aantal leerlingen op de locatie toont aan dat kleinere locaties relatief vaker beter met het bedrag uitkomen dan grotere locaties. Van de locaties met minder dan 300 leerlingen geeft 24% aan zelfs geld over te houden ('slechts' 31% komt niet met het bedrag uit). Met name locaties met 900 leerlingen of meer komen relatief vaak niet met het bedrag uit (circa tweederde).

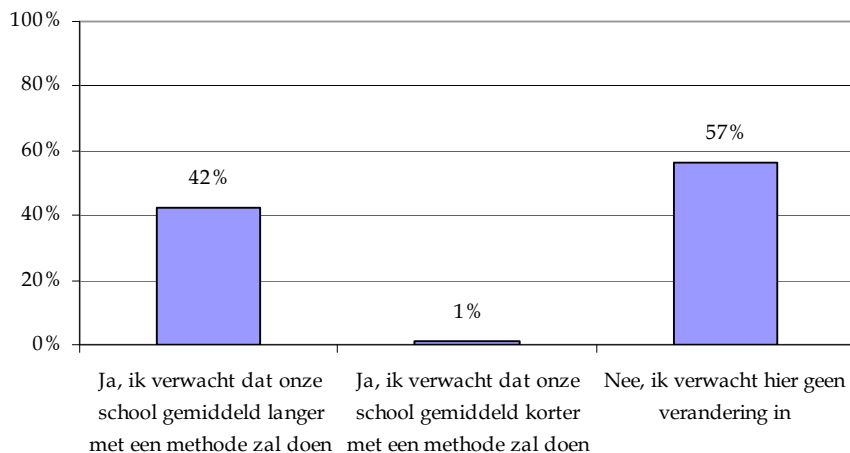
5.5 Levensduur methoden

Hoe lang werkt uw school gemiddeld met een methode?
(n=369)

Bijna tweederde van de scholen (62%) werkt gemiddeld vier jaar met een methode. Een kleine eenderde (30%) werkt gemiddeld vijf jaar met een methode. Veelvoorkomende antwoorden in de categorie 'Anders' zijn drie jaar, zes jaar en 'zeer wisselend'.

**Verwacht u dat de nieuwe lumpsumregeling voor
leermiddelen verandering zal brengen in hoe lang u met een
methode werkt? (n=368)**

Van de ondervraagden verwacht 43% dat de nieuwe regeling verandering zal brengen in de hoe op de school met een methode wordt gewerkt. In verreweg de meeste gevallen betekent het dat scholen gemiddeld langer met een methode zullen doen dan nu het geval is.

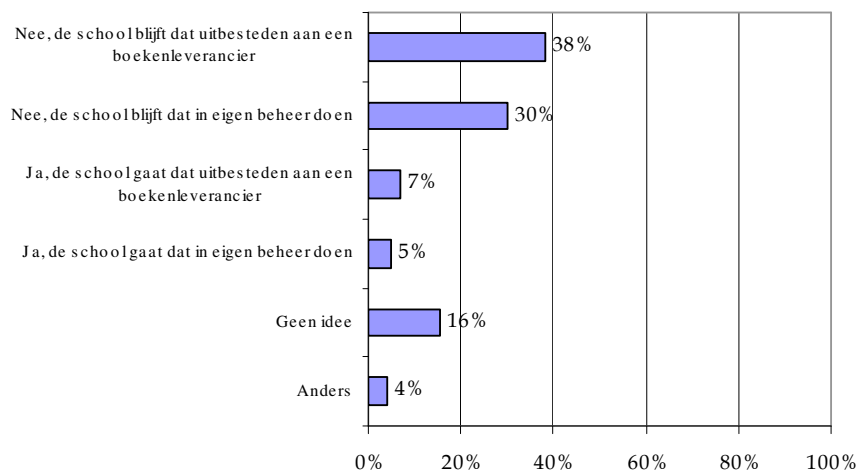
De overige 57% verwacht geen verandering (men blijft methoden dus veelal vier of vijf jaar gebruiken).

Categorale gymnasia en scholengemeenschappen met vmbo, havo en vwo geven relatief vaker aan langer met een methode te zullen doen (respectievelijk 53% en 50% versus gemiddeld 42%).

Locaties met minder dan 300 leerlingen geven relatief minder vaak aan langer met een methode te zullen doen (28% versus gemiddeld 42%).

5.6 Aanschaf en beheer van boeken

**Verwacht u dat - als de nieuwe lumpsumregeling van kracht is
- de boeken op een andere manier beheerd en aangeschaft
gaan worden dan nu het geval is? (n=367)**

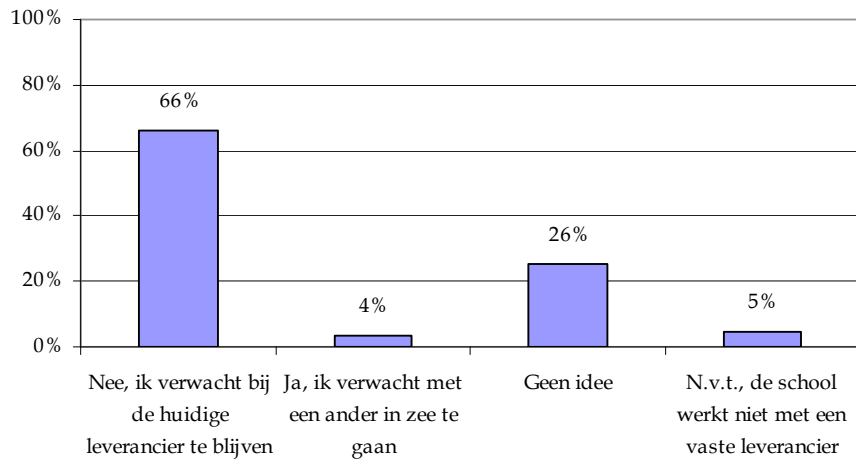

Circa tweederde van de schoolmanagers (68%) verwacht niet dat men de boeken op een andere manier dan nu gaat beheren en aanschaffen als de nieuwe lumpsumregeling van kracht is. Een beperkt deel van de scholen (12%) verwacht hier wel een verandering in.

Van de scholen zal 45% het beheer en de aanschaf uitbesteden aan een boekenleverancier. Ruim eenderde van de scholen (35%) zal het beheer en de aanschaf van boeken in eigen beheer doen.

Categorale gymnasia en zelfstandige vmbo-locaties geven relatief vaak aan dat te blijven uitbesteden (respectievelijk 53% en 48% versus gemiddeld 38%) en relatief minder vaak dat in eigen beheer te blijven doen (respectievelijk 13% en 17% versus gemiddeld 30%).

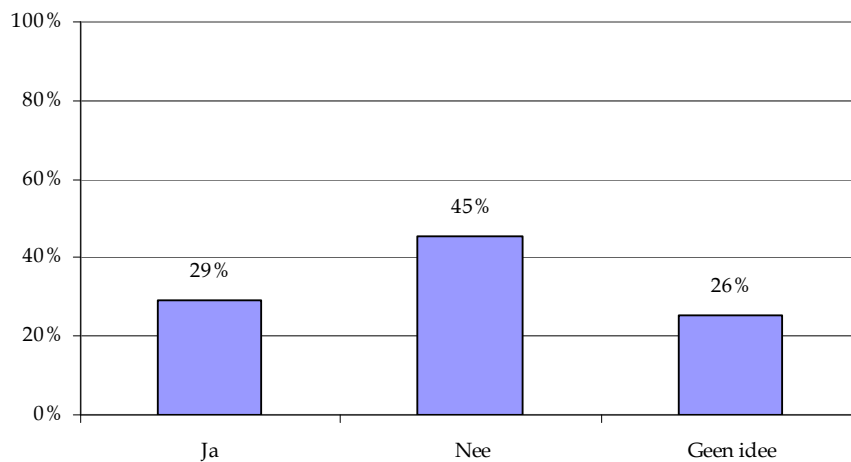
**Verwacht u door de invoering van de nieuwe
lumpsumregeling met een andere
boekenleverancier/boekhandel in zee te gaan? (n=368)**

Tweederde van de schoolmanagers verwacht met de invoering van de nieuwe lumpsumregeling bij de huidige boekenleverancier of boekhandel te blijven. Een beperkt deel (4%) verwacht met een ander in zee te gaan.

5.7 Door uitgeverijen ontwikkelde en zelfontwikkelde lesmethoden

Verwacht u dat het gebruik van door educatieve uitgeverijen ontwikkelde lesmethoden op uw school zal afnemen door de invoering van de nieuwe lumpsumregeling? (n=368)

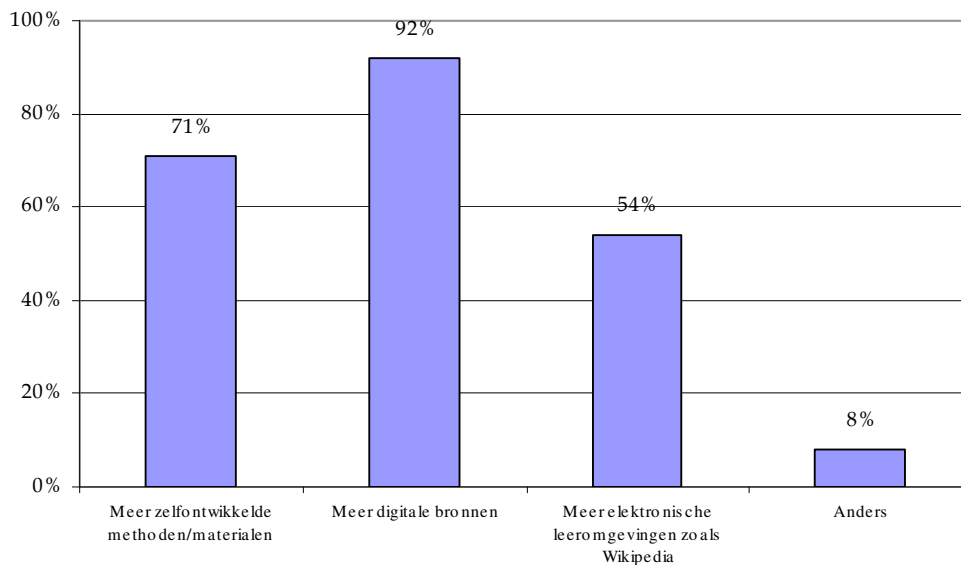

De grootste groep - maar geen meerderheid - (45%) verwacht niet dat het gebruik van door educatieve uitgeverijen ontwikkelde lesmethoden op school zal afnemen door invoering van de regeling. Meer dan een kwart (29%) verwacht wel een afname.

Zelfstandige vmbo-locaties verwachten relatief vaak dat dit wel zal afnemen (40% versus gemiddeld 29%).

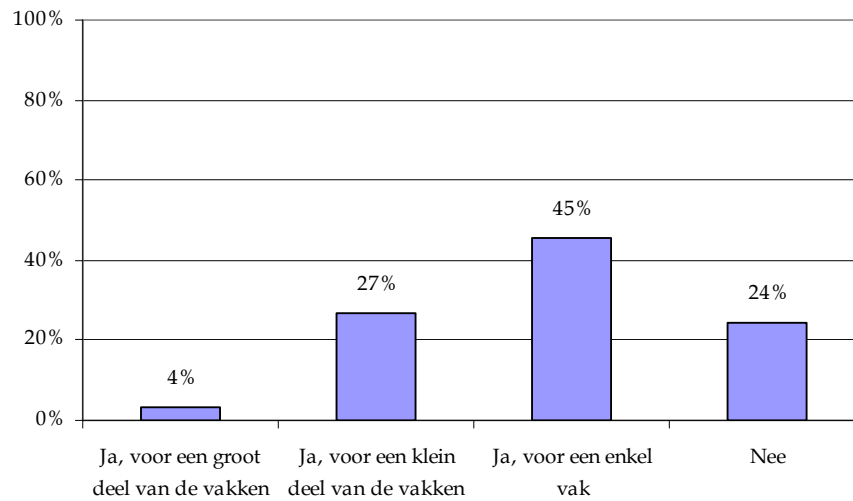
Ook grote locaties vanaf 1300 leerlingen geven relatief vaak aan te verwachten dat dit gebruik zal afnemen (40% versus gemiddeld 29%).

Wat komt er volgens u dan in de plaats voor die lesmethoden? (n=107)

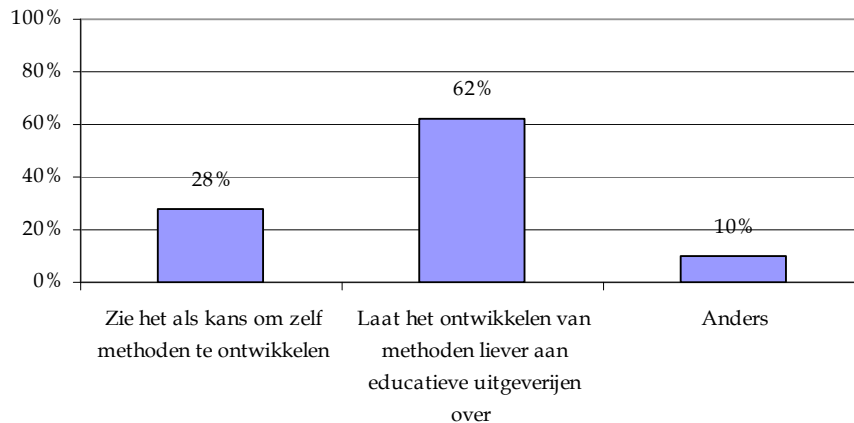
Degenen die een afname verwachten, denken in verreweg de meeste gevallen (92%) dat er in de plaats voor lesmethoden meer digitale bronnen komen. Andere veelgenoemde alternatieven zijn het meer zelf ontwikkelen van methoden/materialen (71%) en meer gebruik maken van elektronische leeromgevingen zoals Wikipedia (54%). In de categorie 'Anders' worden tevens met name digitale materialen genoemd.

Maakt uw school momenteel gebruik van zelf ontwikkelde methoden? (n=368)

Van de scholen maakt circa driekwart (76%) momenteel gebruik van zelf ontwikkelde methoden. Meestal wordt dergelijk materiaal voor een enkel vak gebruikt (45%). Slechts 4% van de scholen doet dit voor een groot deel van de vakken.

Ziet u de nieuwe lumpsumregeling als een kans om het zelf ontwikkelen van methoden op school uit te bouwen of laat u het ontwikkelen van methoden liever over aan de educatieve uitgeverijen? (n=362)

Een ruime meerderheid van de schoolmanagers (62%) laat het ontwikkelen van methoden overigens liever aan educatieve uitgeverijen over en ziet de nieuwe lumpsumregeling niet als een kans om het zelf ontwikkelen van methoden op school uit te bouwen.

Ruim een kwart van de schoolmanagers (28%) ziet de nieuwe regeling wel als kans om meer zelf te gaan ontwikkelen.

In de categorie 'Anders' komen de volgende antwoorden relatief vaak voor:

- Een combinatie van beide;
- Samen met andere scholen (digitale) leermiddelen ontwikkelen.

Zelfstandige vmbo-locaties zien de regeling relatief vaak als kans om zelf methoden te ontwikkelen (38% versus gemiddeld 28%).

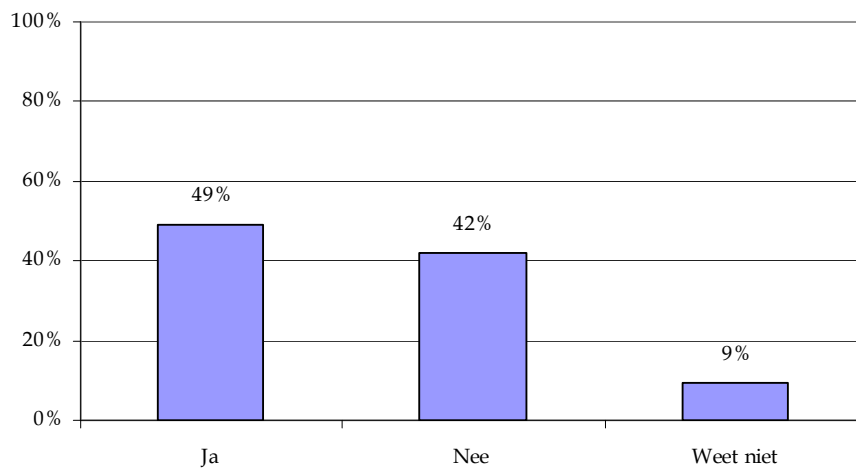
Categorale gymnasia en scholengemeenschappen met havo en vwo (dus zonder vmbo) laten het ontwikkelen van methoden relatief vaak liever over aan educatieve uitgeverijen (respectievelijk 73% en 75% versus gemiddeld 62%).

Locaties met minder dan 300 leerlingen zien het relatief minder vaak als kans om zelf methoden te ontwikkelen en geven relatief vaker aan dit over te willen laten aan educatieve uitgeverijen (16% versus gemiddeld 28% en 71% versus gemiddeld 62%).

Bij locaties tussen de 300 en 600 leerlingen is dit net andersom: zij zien het relatief vaker als kans om zelf methoden te ontwikkelen (40% versus gemiddeld 28%) en geven relatief minder vaak aan dit over te willen laten aan educatieve uitgeverijen (51% versus gemiddeld 62%).

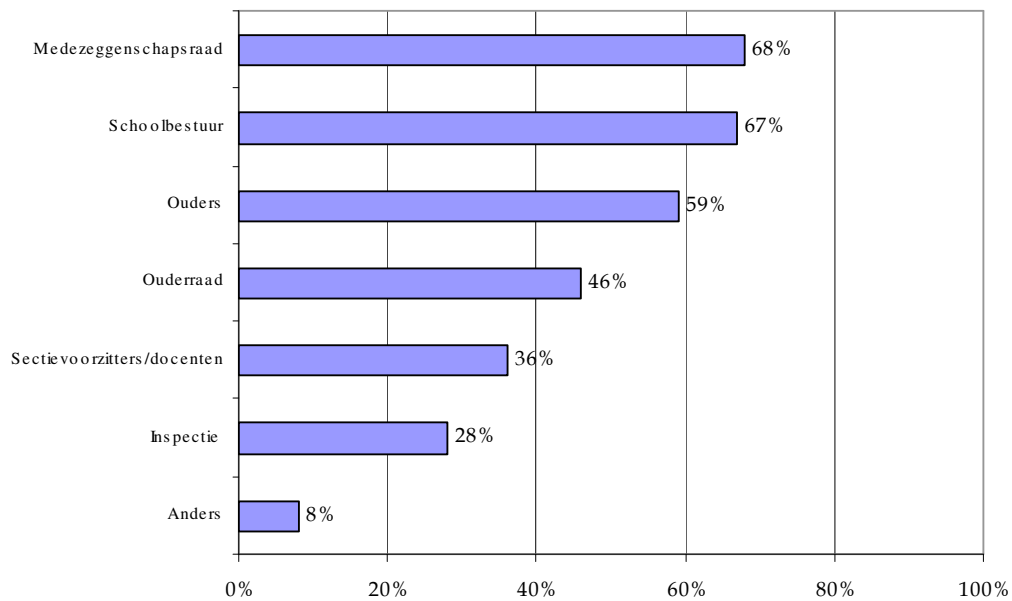
5.8 Afleggen van verantwoording

Verwacht u door de invoering van de nieuwe lumpsumregeling
meer verantwoording af te moeten leggen dan nu het geval is?
(n=368)

Circa de helft van de schoolmanagers (49%) verwacht door de invoering van de regeling meer verantwoording te moeten afleggen dan nu het geval is.

Aan welke partijen verwacht u meer verantwoording af te moeten leggen? (n=180)

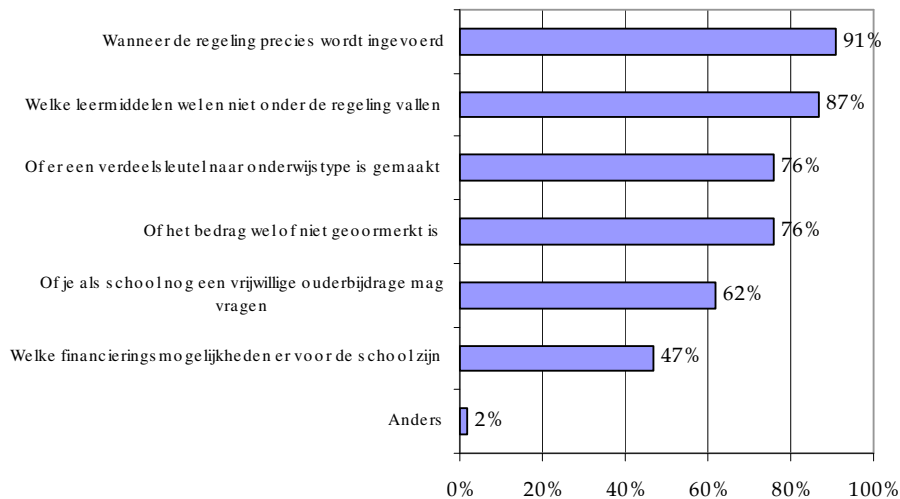
De meest genoemde partijen waaraan men verwacht meer verantwoording af te moeten leggen, zijn de Medezeggenschapsraad (68%), het schoolbestuur (67%) en de ouders (59%).

In de categorie 'Anders' worden de volgende antwoorden relatief vaak gegeven:

- Accountant;
- Ministerie/ CFI.

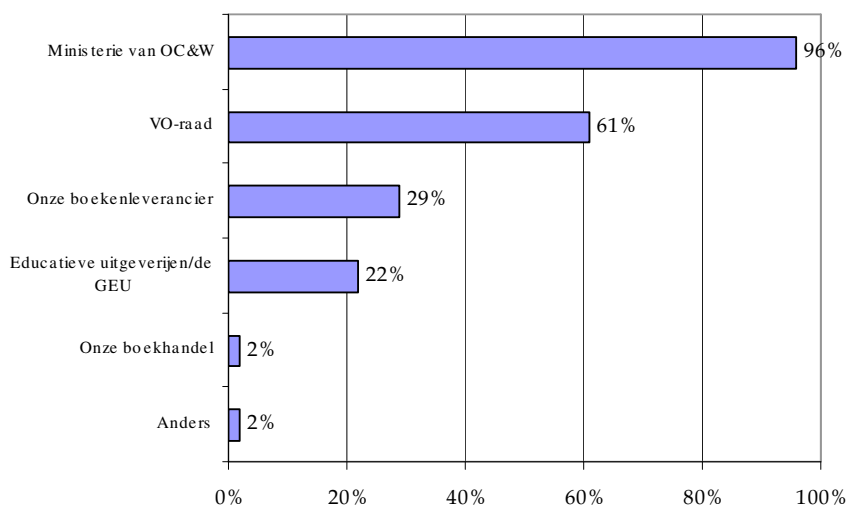
5.9 Informatiebehoefte over de regeling

Aan wat voor soort informatie over de nieuwe lumpsumregeling heeft u momenteel behoefte? (n=356)

Onder de schoolmanagers bestaat een grote informatiebehoefte over de nieuwe lumpsumregeling. Wanneer de regeling precies wordt ingevoerd en welke leermiddelen wel/niet onder de regeling vallen, zijn de 'meest gestelde vragen'.

Welke partijen ziet u als uw belangrijkste informatiebron voor het vervullen van deze informatiebehoefte? (n=362)

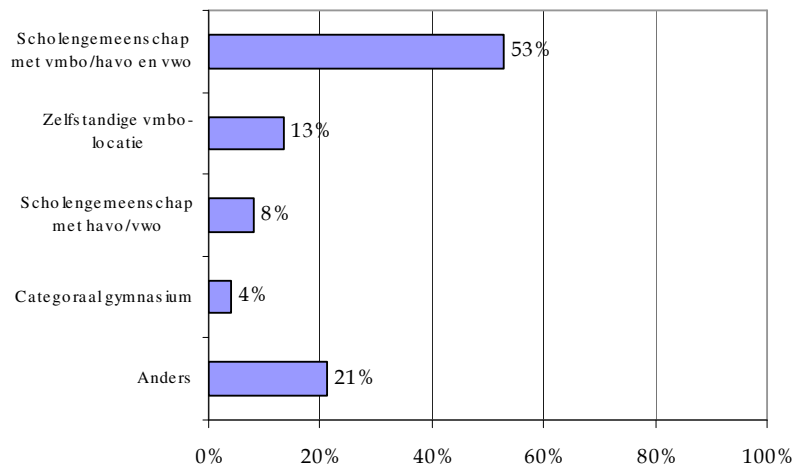
Het Ministerie van OC&W ziet men als de belangrijkste partij om de bestaande informatiebehoefte te vervullen. Ook de VO-raad wordt relatief vaak genoemd.

Van de schoolmanagers geeft 22% aan dat de educatieve uitgeverijen en/of de GEU een belangrijke partij zijn in het vervullen van de informatiebehoefte.

In de categorie 'Anders' wordt 'het eigen bestuur' relatief vaak genoemd.

5.10 Achtergrondgegevens

Op wat voor locatie bent u werkzaam? (n=357)

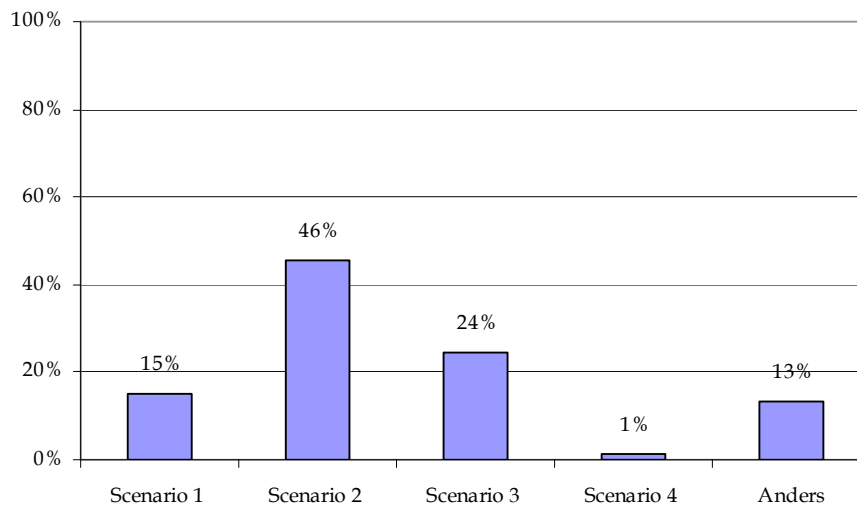

Iets meer dan de helft van de schoolmanagers is werkzaam op een scholengemeenschap met vmbo, havo en vwo.

In de categorie 'Anders' komen de volgende antwoorden relatief vaak voor:

- Praktijkonderwijs;
- Mavo of vmbo-t, gecombineerd met havo en vwo;
- Vmbo-vestiging van een AOC;
- Vmbo/mbo;
- VSO (speciaal onderwijs).

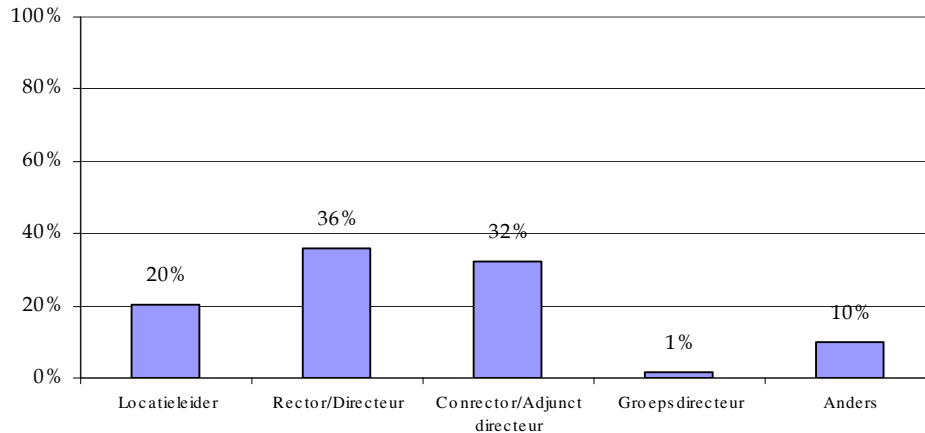
Voor welk scenario heeft uw locatie gekozen in de herziene basisvorming? (n=350)

Bijna de helft van de scholen (46%) heeft in de herziene basisvorming gekozen voor scenario 2: een deel van het programma wordt flexibel ingevuld in projectvorm. In de categorie 'Anders' komen de volgende antwoorden relatief vaak voor:

- Een combinatie van 1 en 2;
- Een combinatie van 2 en 3;
- Niet van toepassing.

Wat is uw functie? (n=355)

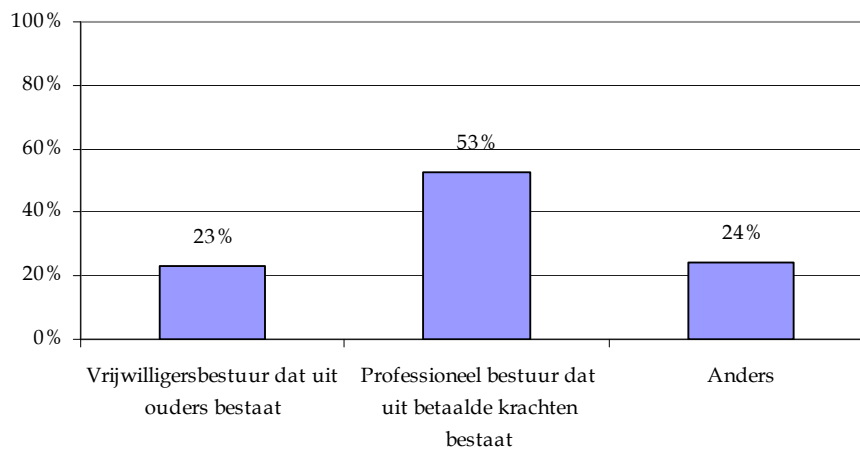

Van de schoolmanagers is 36% rector of directeur, 32% conrector of adjunct directeur en 20% locatieleider. In de categorie 'Anders' worden met name de volgende functies genoemd:

- Sectordirecteur;
- Directeur van een specifiek deelgebied.

Het gemiddelde aantal leerlingen op de locatie waar men werkzaam is, bedraagt 910 (de aantallen lopen uiteen van 41 tot 5500 leerlingen).

Onder wat voor soort bestuur valt uw school? (n=353)

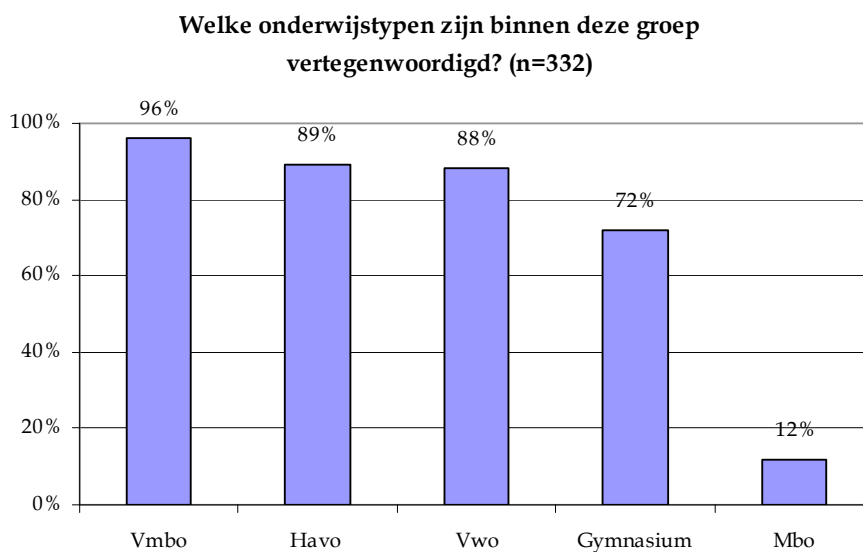

Voor ruim de helft van de scholen (53%) geldt dat het schoolbestuur een professioneel bestuur is dat uit betaalde krachten bestaat.

In de antwoordcategorie 'Anders' worden met name de volgende vormen genoemd:

- Vrijwilligersbestuur zonder ouders;
- Vrijwilligersbestuur met ouders en anderen;
- Bestuurscommissie;
- College van bestuur;
- Raad van toezicht;
- Stichtingsbestuur.

Gemiddeld vallen onder één bestuur 10 scholen (de aantallen lopen uiteen van 1 tot 75 scholen). Gemiddeld vallen 7.976 leerlingen onder één bestuur (de aantallen leerlingen per bestuur lopen uiteen van 41 tot 70.000).

Binnen het schoolbestuur waar de scholen onder vallen zijn het vmbo, de havo en het vwo het meest vertegenwoordigd.

6 CONCLUSIES

We concentreren ons hieronder op de ons inziens belangrijkste uitkomsten van het onderzoek.

Het grootste probleem van de nieuwe regeling

Alhoewel een ruime meerderheid van de schoolmanagers in grote lijnen positief tegenover de nieuwe lumpsumregeling voor leermiddelen staat – met name vanwege de lastenverlichting voor ouders die de regeling met zich meebrengt – voorziet men toch de nodige problemen als de regeling wordt ingevoerd. Het *grootste probleem heeft men met het gemiddelde lumpsumbedrag van € 308 per leerling voor leermiddelen*. Meer dan de helft van de scholen (53%) verwacht niet uit te komen met dit bedrag. Met name categorale gymnasia en grote scholengemeenschappen vanaf 900 leerlingen geven aan niet met dit bedrag uit te komen als je kijkt naar de huidige kosten van boekenpakketten. Uit het eerder verrichte kwalitatief onderzoek is gebleken dat de prijzen van boekenpakketten in de tweede fase substantieel hoger liggen dan dit bedrag, met name voor de profielen Natuur & Techniek en Natuur & Gezondheid.

Gevolgen voor de inzet van leermiddelen

De problemen die directeurs voorzien als gevolg van het te lage bedrag per leerling, kunnen gevolgen hebben voor de inzet van leermiddelen op scholen.

De directeurs zien de volgende mogelijkheden voor besparing van kosten (waardoor men mogelijk wel met het bedrag € 308 per leerling uitkomt):

- relatief veel directeurs geven aan dat de nieuwe regeling ze aanzet om *langer* dan nu het geval is met een methode te werken (44%). Veel scholen (42%) – met name categorale gymnasia en scholengemeenschappen met vmbo, havo en vwo – verwachten gemiddeld langer dan de huidige vier of vijf jaar met een methode te gaan werken.
- voorts verwacht de meerderheid (52%) *meer op de kosten van een methode* te gaan letten dan nu het geval is. Dit geldt met name voor scholengemeenschappen met havo en vwo.
- een relatief grote groep (29%) verwacht dat het *gebruik van door educatieve uitgeverijen ontwikkelde lesmethoden zal afnemen*. Meer gebruik maken van digitale leermiddelen ziet men als reëel alternatief evenals het minder of niet meer gebruik van werkboeken (met ‘gewone schriftjes’ als alternatief) en het door de school zelf ontwikkelen van methoden/ lesmaterialen.

Gevolgen voor de wijze van aanschaf van leermiddelen

Het grootste deel van de directeuren (68%) verwacht niet dat men de boeken op een andere manier dan nu gaat beheren en aanschaffen. De grootste groep scholen blijft of gaat dit uitbesteden aan een boekenleverancier.

Gevolgen voor de invloed op methodekeuze en af te leggen verantwoording

Ondanks het feit dat de meeste directeuren geen verandering in invloed op het keuzeproces van methoden verwachten (noch van het schoolbestuur, noch van docenten en noch van zichzelf), verwacht een relatief groot deel dat de eigen invloed groter zal worden en die van docenten kleiner. Een belangrijke reden hiervoor is dat de kosten van methoden een nog belangrijkere rol gaan spelen dan nu al het geval is en dat schoolmanagers de eindverantwoordelijkheid hebben voor de beheersing van deze kosten. Dit betekent dat vaksecties hoe dan ook de opdracht zullen krijgen zich aan een bepaald budget te houden.

Educatieve uitgeverijen dienen hier rekening mee te houden.

De helft van de schoolmanagers verwacht meer verantwoording af te moeten leggen door de invoering van de regeling. In veel gevallen betreft dit verantwoording aan de ouders, Medezeggenschapsraad en schoolbestuur.

Informatiebehoefte & de rol van de GEU daarbij

De directeuren hebben een grote informatiebehoefte wat betreft de invoering van de nieuwe regeling. Op nagenoeg alle 'voorgelegde soorten informatie' antwoordt de meerderheid dat daaraan behoefte is.

De GEU (als organisatie matig bekend onder de directeuren) zien de directeuren niet als een voor de hand liggende partij om de scholen over de invoering van de nieuwe regeling te informeren.